

Landskap: Smål. Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Torsås Berättat av: Tilda Sjöstrand
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Torsås sn

Uppteckningen rör

MEDDELELSKANS PERSONALIA

Föräldrar. Uppväxt. I tjänst hos bönder.
Grannar (Detta parti rör förtrollning av
kreatur och att smöret tages från andras
kor). Uppvaktande kavaljerer (sid. 17ff).

--

Foton.

Meddel:s porträtt sid. 3

Meddel:s dotterdotter sid. 19

20 s.

Landskap: Småland Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Torsås Berättat av: Tilda Sjöstrand
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Torsås sn

2

*Uppteckningen rör*MEDDELERSKANS PERSONALIA.

Änkefru Tilda Sjöstrand, född 1864 i Torsås socken, i Skaragöl, som ligger vid gränsen mot Bleking. Fadern, Peter Nilsson, dog när Tilda var 4 år.

Samtidigt hade hans mor - barnens farmor - också dött, i augusti "lite efter rågbärgsel". Fru Sjöstrand minns fadern, och minns då i synnerhet att hon stod tillsammans med sina syskon vid hans säng, då han dog - antagligen i lunginflammation. Han var sjuk i en 6 - 7 dagar. Hon var så liten, så hon förstod inte vad det var som skedde. Då han var död, sattes han ut på logen, och Maria och en syster till henne sprang ute vid logen och ropade till honom att han skulle stiga opp: "Nu får du inte sova

ACC. N.R. 5782

Landskap: Smål. Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Torsås
Uppteckningsår: 1938

Tilda Sjö-
strand.

L.N. foto
1938

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

till upp-
t:ar efter
Tilda Sjö-
strand,
f. 64 i
Torsås sn

ACC. NR. 5782

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Torsås Berättat av Tilda Sjöstrand
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Torsås sn

4

Uppteckningen rör

MEDDELARENS PERSONALIA.¹⁾

längre!"

Han hade varit 36 år gammal, då han gifte sig. Bruden, 18 år. Hon tog honom "för att han var snäll och skötsam". En yngre bror till mannen - Sven Johan Nilsson - ville annars ha haft henne också, men denne söp och levde mycket oordentligt, så hon ville inte gifta sig med honom.

Sedan Tildas far var död (1868), levde modern ensam med barnen sina i fem år. Hon försörjde sig med att väva och sy. När hon sydde tre skjortor om dagen, tjänade hon 75 öre - 25 öre stycket. Hon arbetade både bittida och sent. Barnen hulpo till de också, och Tilda var inte så stor, så att hon kunde sitta, när hon

1) Rättelse:
Skall vara:
MEDDELERS-
KANS PERSON-
ALIA.

ACC. NR. 5782

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Torsås Berättat av Tilda Sjöstrand
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Torsås sn

5

Uppteckningen rör

MEDDELSKANS PERSONALIA.¹⁾

spann skäkthall. Hon s t o d i jänter spinnrocken och trampade den, och modern sydde fingertutor av tyg åt henne, för att hon inte skulle sticka sönder sina fingrar på skäkthallen.

Ett år hade modern fattigunderstöd: 3 kronor, fördelat på 1.50 vid midsommar och 1.50 vid jul.

Nästa år hade hon låtit hälsa till fattigvårdsstyrelsen att det hon fick det kunde hon både ha och mista, och det kunde förövrigt bönderna slå i halsen på sig tillsammans med sådant som hon för övrigt fick försaka. Och en lantbrukare - f.övr. nuvarande prostens Thörns far - hade då sagt att hon arbetade så bra och försörjde sina barn så bra i alla fall, så hon behövde inte

1) Rättelse:
Skall vara:
MEDDELERS-
KANS PERSON-
ALIA.

ACC. NR. 5782

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Møre Adress: Gårdby
Socken: Torsås Berättat av Tilda Sjöstrand
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Torsås sn

6

Uppteckningen rör

MEDDELERSKANS PERSONALIA.

något fattigunderstöd, varmed det också blev indraget.

Sedan modern hade varit änka i fem år, gift hon om sig, med Sven Johan Nilsson, som var bror till hennes första man (jfr ovan!).

/ En av döttrarna, det näst älsta av barnen - en son var äldre - , var Emma Charlotta. Hon gick redan då hon var fjorton år tillsammans med styvfadern och tröskade hos bönderna en vinter. Då hade Sven Johan 25 öre om dagen och flickan hade 12 öre. De började på logen vid kl. 1 på natten, och hade 1/4 mil att gå till gården och lika långt hem igen om kvällarna.

Tilda kom själv ut i tjänst i bygden, när hon var 12 år, och

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5782

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Torsås Berättat av: Tilda Sjöstrand
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Torsås sn

Uppteckningen rör

MEDDELERSKANS PERSONALIA.

och lärde sig nu först och främst att tröska med slaga.

På gården där hon var tröskade hon tillsammans med sonen på stället, en pojke på sexton år, och så tröskade bonden och dräng-en ihop. Det blev tillsammans fyra stycken. Man började mycket tidigt. "Kl. 1 skulle man slå i logen". Tilda var på detta stäl-let i ett år.

Hon hade här 10 kronor i lön för året, och där var dåligt med maten. Potatis sattes det in på bordet i en stor laggad träbunke var morgon, tillsammans med fläsk - en bit avskuren för var och en i pannan - och utom i undantagsfall var det inte fråga om att någon skulle äta mer än en sill (strömming), när man hade

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5782

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland *Upptecknat av:* Lage Nilsson
Härad: S. Möre *Adress:* Gårdby
Socken: Torsås *Berättat av* Tilda Sjöstrand
Uppteckningsår: 1938 *Född år* -64 *i* Torsås sn

Uppteckningen rör

MEDDELERSKANS PERSONALIA.

sill till potatisen.

Alla åt vid samma bord. Och alla sov i samma rum. Tilda hade ett av de små barnen i familjen i jänter sig i sin säng. Drängen och bonden låg i var sin soffa. Frun på stället hade två barn i jänter sig. Det var ingen tanke om att man skulle känna sig generad för varandra - säger fru Sjöstrand - "men inte skulle de tycka om att bo så nu".

En kusin till endera av makarna, där hon tjänade, hade en stor gård, och man höll det för att vara ett bra ställe med maten hos hans. Men där skulle också vara mycket strängt. Det var bekant att han behövde en piga, och Tilda kände sig inte förskräckt för

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5782

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Torsås Berättat av: Tilda Sjöstrand
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Torsås sn

Uppteckningen rör

MEDDELERSKANS PERSONALIA.

att där skulle vara strängt, som det sades.

Hon fick tala med den där bonden en gång, då han var på besök hos släktingarna. Då frågade han henne vad hon ville ha i lön.

Hon sade att det kunde han bestämma.

"Vad har du här?" sa han.

"Tio kronor," svarade hon.

"Då får du aderton!"

Hon blev så glad som om hon "hade kommit i himmelriket".

För sina 10 kronor köpte hon då hon hade slutat sin tjänst på hösten dels en klänning för två kronor av sin gamla matmor och sedan en silkesschalett - ny - för sju kronor, och sedan var

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5782

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland *Upptecknat av:* Lage Nilsson
Härad: S. Möre *Adress:* Gårdby
Socken: Torsås *Berättat av* Tilda Sjöstrand
Uppteckningsår: 1938 *Född år* -64 i Torsås sn

10

Uppteckningen rör

MEDDELERSKANS PERSONALIA.

där en krona över - lagom till ett par träskor.

Hon hade flyttat till sitt nya ställe vid Mickelsmässa, och det var redan vid städjningen avtalat att hon skulle vara med och tröska till man var färdig med trösket.

De började vid kl. 3, och hon tröskade i par med bonden på stället. Hon trivdes redan från början mycket bra, och arbetet gick som en dans. Man åt innan man gick ut på logen, och man fick äta gott om sovel vid vart mål. Frukost, middag, kvällsmat åt man och drack dessutom kaffe på eftermiddagarna, så Tilda tyckte att "man åt jämt". Först hon kom dit orkade hon inte äta mycket, ty hon var inte van vid så mycket mat, men sedan hon

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5782

Landskap: Småland Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Torsås Berättat av: Tilda Sjöstrand
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Torsås sn

Uppteckningen rör

MEDDELARENS PERSONALIA.¹⁾

blev van, tog det upp sig, och nu kunde hon äta, så hon "var så stinn" som aldrig någonting eller någonsin.

Första kvällen hade frun - som i förbigående sagt skulle hållas för att vara särdeles gudfruktig - sedan mannen hade gått och lagt sig, sagt till Tilda att de skulle ta och spinna en stund: hon hade litet, som hon ville bli färdig med till jul - sade hon, "men vi skall inte hålla på längre än till klockan 9". Och så satte de sig till rockarna.

Kvällen efteråt spann frun och pigan på samma sätt, sedan de övriga hade gått och lagt sig. Om en stund vaknade bonden och frågade vad som stod på. Hustrun gav sig tillkänna med en högst

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1) Rättelse:
Skall vara:
MEDDELERS-
KANS PERSON-
ALIA.

ACC. NR. 5782

Landskap: Småland Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Torsås Berättat av: Tilda Sjöstrand
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Torsås sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

Uppteckningen rör

MEDDELETSKANS PERSONALIA.

ynklig röst och sade att hon hade en liten smula lin, som hon ville ha färdigt till jul, och förställde sin snikenhet så gott hon kunde för mannen.

Men han var så arg, så! Och han sade: "Har jag inte sagt ifrån om att det inte skall vara så. Tilda skall gå och lägga sej på samma gång som vi, så länge som hon är med och tröskar om morgnarna". Och fler kvällar den hösten behövde hon inte sedan sitta och spinna om kvällarna. Man höll på att tröska till jul, och då var man färdig med trösket.

ACC. NR. 5782

Landskap: Småland Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Torsås Berättat av Tilda Sjöstrand
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Torsås sn

Uppteckningen rör

MEDDELELSKANS PERSONALIA.

I närheten av Tildas barndomshem låg det inne på den andra sidan om gränsen till Bleking, en gård, som hette Oxaråsen.

På ett torp där, under den gården, bodde det ett ungt folk, Peter Nilsson och hans hustru Ester. De var 24 eller 25 år gamla. Och de hade ett litet torp med en ko.

Gården Oxaråsen, med omkring 10 kor, innehades av en som hette Trulsson. I Trulssons familj var det en 5 - 6 stycken barn. Peter Nilssons Ester hade ett barn.

Det var känt att hon, Ester, hade gott om smör - som hon gick till Karlskrona och sålde "pundavis, varannan dag, och ett par gånger i veckan". Det, trots att hon inte kunde få så mycket

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

Vidstående
parti (4 si-
dor) hand-
lar om en
kvinna, som
antogs för-
göra andras
kor.

ACC. NR. 5782

Landskap: Småland Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Torsås Berättat av: Tilda Sjöstrand
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Torsås sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14

Uppteckningen rör

MEDDELERSKANS PERSONALIA.

från sin ko. Hon trollade nämligen.

Folk hade sett Peter Nilsson vid ladugårdsväggarna på Oxaråsen. Han halp hustrun att trolla. Och korna på Oxaråsen mjölkade inte utan tog blott av i hull, och blev dåliga.

På ett annat torp här i samma bygd, Slätefly nr 1, hade det vid den här tiden även flyttat in ett folk, Per Ols' och hans hustru Maria. De hade en vuxen son, Per August. Han är meddelerskans svåger, och han bor nu i Hallafly och är 80 år gammal. Det gick nu så, att även för dessa blev korna förtrollade. De hade två kor.

En dag hade Ester varit åt Karlskrona och sålt smör.

Dagen efter gjorde sig Maria ärende till henne och bad henne få

ACC. NR. 5782

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Torsås Berättat av Tilda Sjöstrand
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Torsås sn

15

Uppteckningen rör

MEDDELERSKANS PERSONALIA.

låna en fjärdel (sc. smör). Ester drog på det, om hon hade något, men då Maria var envis, gick hon in, och kom ut med ett helt trätråg, som hon hade smör i, och Maria lånade av henne.

Man hade nu bevis emot Ester att hon trollade.

Per August, som hade ett beslutsamt sätt, gick bort till Peter Nilssons och hade bössan med sig. - "Jag skall skjuta er allihop," sa han, "om ni inte låter det här ta slut." Han hotade dem, och skällde på dem, och skrämden dem. Dagen efteråt hade det verkan, och korna både hemma hos Per Olssons och Trulssons kor på Oxaråsen började mjölka igen, och om en tid hade de hämtat sig i hull.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5782

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Møre Adress: Gårdby
Socken: Torsås Berättat av Tilda Sjöstrand
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Torsås sn

16

Uppteckningen rör

MEDDELERSKANS PERSONALIA.

Peter Nilsson och Ester sålde kort efteråt stället, de hade.
Det ställde sig inte så svårt på den tiden att sälja ett sådant
där litet ställe. Det var gott om spekulanter så sådana. Och de
flyttade sedan. Man vet inte vart de for åt.

Detta hände under Tilda Sjöstrands ungdom. Hon minns allt myc-
ket väl, och hon kände alla de här omtalade personerna.

ACC. NR. 5782

Landskap: Småland Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Torsås Berättat av Tilda Sjöstrand
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Torsås sn

Uppteckningen rör

MEDELETSKANS PERSONALIA.

En annan av mina meddelare från denna vår, Gust. Petersson (Gullabo, f. 1853), har så gott som samma hemort som Tilda Sjöstrand. Han har växt upp i samma bygd. Första gången som Tilda såg honom, höll han på att skrämma livet ur henne.

Hon satt och mjölkade i ladugården, där hon tjänade. Då kom han och en yngre bror till honom, som han hade med sig, och sjöng och skrålade. De var fulla, så som man ofta såg dem. Tilda var sexton år.

Hon var så rädd för dem, som hon bara inte vågade visa, fastän hon skulle ha velat skrika och gråta tårar. De kom ju in i ladugården där hon var.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

134

Jfr uppt:ar
eft. Gust.
Petersson;
fr. Smål.,
S.Möre,
Gullabo,
1938.

ACC. NR. 5782

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland *Upptecknat av:* Lage Nilsson
Härad: S. Möre *Adress:* Gårdby
Socken: Torsås *Berättat av:* Tilda Sjöstrand
Uppteckningsår: 1938 *Född år* -64 *i* Torsås sn

18

Uppteckningen rör

MEDDELELSKANS PERSONALIA.

Men hon blev färdig med mjölkningen, som ju nödvändigt var, och måste sen försöka komma opp till byggningen med sina två mjölkbyttor. Pojkarna skulle naturligtvis bära dem. De gav sig inte med mindre, naturligtvis. Och de stöpo iväg med mjölken och henne, en med henne under var armen. Som väl var så slog de inte ut mjölken, och vid trappan till köket - en stor hög trappa - tog de ordentligt adjö, och så kom hon in.

Hon skämdes så hon kunde dö, och var förtvivlad på allt ting, när husbonden kom ut i köket, för han hade iakttagit tillställningen på gården ifrån ett rum han var i, och han kommer nu ut och skojar med henne om att hon hade haft främmat av Bloms

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5782

Landskap: Smål. Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: S. Möre Adress: Gårdby
 Socken: Torsås Berättat av: Tilda Sjöstrand
 Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Torsås sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19

*Barndom
och lek med
sand och
vatten.*

Meddel:s lilla dotterdotter. L.N. foto 38.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5782

Landskap: Småland *Upptecknat av:* Lage Nilsson
Härad: S. Möre *Adress:* Gårdby
Socken: Torsås *Berättat av:* Tilda Sjöstrand
Uppteckningsår: 1938 *Född år* -64 *i* Torsås sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20

Uppteckningen rör

MEDDELELSKANS PERSONALIA.

svin. Man kallade de där pojkarna för Bloms svin, efter fadern, som var båtsman och hade båtsmansnamnet Blom.

Tilda Sjöstrand bor numer i Halltorp socken, vid Värnaby under Värnanäs och är närmsta granne med den ovan nämnde Gustav Petersson. Hon bor där tillsammans med en dotter och en liten dotterdotter (foto å sid. 19).

Skriv endast på denna sida!